

Time: 3Hours

Marks: 100

- N B.
1. All Questions are compulsory.	2. All questions have internal choice.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.	4. Use of simple calculator is permitted.
5. Figures to the right indicate full marks.	

1. A) Choose the most suitable answer from the given options and rewrite the statements (10)

(any Ten)

- i. Which of the following does not determine the structure of a market ?
  - a) Nature of commodity
  - b) Number of sellers
  - c) Use of selling cost
  - d) None of these
- ii. A competitive firm will maximize profit at the level of output at which Marginal revenue equals
  - a) Average cost
  - b) Average variable cost
  - c) Total cost
  - d) Marginal cost
- iii. Demand for a monopoly firm's product is
  - a) Perfectly inelastic
  - b) Perfectly elastic
  - c) Relatively inelastic
  - d) Relatively elastic
- iv. Selling cost helps a firm under Monopolistic competition
  - a) To increase demand for the product
  - b) To widen the market
  - c) To create awareness of the product
  - d) All of these
- v. Which of the following is not a pattern of Oligopoly behaviour
  - a) Price war
  - b) Non price competition
  - c) Price leadership
  - d) Price control
- vi. Firms in Oligopoly market have a _____ demand curve
  - a) Horizontal
  - b) Vertical
  - c) Indeterminate
  - d) Discontinuous
- vii. Which of the following is not an objective of price policy ?
  - a) Survival
  - b) Profit
  - c) Market share
  - d) None of these
- viii. Price discrimination is generally practiced under
  - a) Perfect competition
  - b) Monopoly
  - c) Monopolistic competition
  - d) Oligopoly
- ix. Which of the following is a determinant of price ?
  - a) Market structure
  - b) Objectives of the firm
  - c) Government policies
  - d) All of these
- x. A project indicates investment in
  - a) A new business
  - b) Expansion of existing business
  - c) Both of these
  - d) Neither of these
- xi. Capital budgeting relates to
  - a) Pricing of products
  - b) Borrowing of funds
  - c) Long term investment
  - d) Short term investment
- xii. A project is more likely to be accepted if the Discounted Present Value is
  - a) More than investment
  - b) Less than investment
  - c) Equal to investment
  - d) Equal to Zero

1. B) State whether the following statements are true or false (any Ten)

(10)

- i. A market is a well-defined geographical area where buyers and sellers meet.
- ii. Under Perfect competition, average revenue is always equal to marginal revenue.
- iii. In Monopoly, the firm and industry are one and the same.

- iv. A firm under Monopolistic competition produces less than optimum output.
- v. Cartel helps to avoid cut throat competition among Oligopoly firms.
- vi. Oligopoly market experiences price flexibility.
- vii. Full cost pricing ensures reasonable profit.
- viii Discriminatory pricing is practiced in a competitive market.
- ix Complementarity is a form of product interrelationship.
- x Investment decisions have only short term implications.
- xi Capital budgeting ensures better utilization of resources.
- xii Pay back period is the ratio of initial investment to Annual cash flow.

2. Attempt **A and B** or **C and D**

- A) Discuss the characteristics of a perfectly competitive market. (8)
  - B) Explain firm's equilibrium under monopoly in the short run. (7)
- OR**
- C) Discuss the short run equilibrium of a firm under perfect competition with differential cost conditions. (8)
  - D) Describe the different sources of Monopoly power. (7)

3. Attempt **A and B** or **C and D**

- A) Explain the following features of Monopolistic Competition (8)
    - i) Product differentiation
    - ii) Group of firms
  - B) Discuss the "kinked demand curve" model of Oligopoly pricing (7)
- OR**
- C) "A firm under Monopolistic competition tends to earn normal profit in the long run" (8)
    - Discuss
  - D) Describe the salient features of Oligopoly market (7)

4. Attempt **A and B** or **C and D**

- A) i) Explain briefly full cost pricing (4)
  - ii) Using the following information, calculate the full cost price (4)
    - Average Fixed cost: Rs. 500, Average Variable cost: Rs.100,
    - Expected profit margin: 12%
  - B) Explain, with the help of a diagram, monopoly equilibrium with price discrimination (7)
- OR**
- C) Explain, with an example, Transfer pricing without external market (8)
  - D) Discuss pricing of multiple products (7)

5. Attempt **A and B** or **C and D**

- A) Elaborate the significance of Capital Budgeting (8)
- B) A Business firm has to choose between five alternative projects, all of which will involve the same expenditure of Rs. 5,00,000. The average annual return expected from these projects are as follows :

Project	I	II	III	IV	V
Average Annual Return(Rs.)	100000	200000	125000	175000	150000

Using Pay Back Period criterion, select the most suitable project. Justify your answer. (7)

OR

- C) A company wants to invest Rs. 10,00,000 in a new project. The project is expected to give a return of Rs. 2,50,000 per year over a period of 5 years.
  - i) Calculate the Discounted present value (rate of discount 10%) (5)
  - ii) Find out the Net Present Value (1)
  - iii) Comment on the profitability of the project (2)

- D) Explain the Internal Rate of Return criterion of investment appraisal (7)
6. Comment on the following (20)
- A) "A firm in the short run may incur losses and still continue in business"
- B) "Selling cost is a necessary evil under imperfect competition"
- OR**
6. Write notes (Any **Four**) (20)
- i) Market structure
  - ii) Non price competition
  - iii) Excess capacity
  - iv) Dumping
  - v) Marginal cost pricing
  - vi) Steps in capital budgeting

munotes.in

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 २. प्रत्येक प्रश्नासाठी अंतर्गत पर्याय आहेत .
 ३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा .
 ४. साधा गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे .
 ५. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात .

- प्र.१ अ) दिलेल्या पर्यायामधून सर्वात योग्य उत्तराची निवड करा आणि विधाने पुन्हा लिहा .(कोणतेही दहा) १०
- i) खालीलपैकी कोणते घटक बाजाराची रचना निश्चित करत नाहीत .
 अ) वस्तुंची संख्या ब) विक्रेत्यांची संख्या
 क) विक्री खर्चाचा वापर ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ii) स्पर्धात्मक पेढी ज्या उत्पादन पातळीला नफा महत्त्वम करेल जेव्हा सीमांत प्राप्ती = _____
 अ) सरासरी खर्च ब) सरासरी बदलता खर्च
 क) एकूण खर्च ड) सीमांत खर्च
- iii) मत्केदारी पेढीच्या उत्पादनासाठी मागणी वक्र आहे _____ .
 आ) पूर्ण अलवचिक ब) पूर्ण लवचिक
 क) सापेक्ष अलवचिक ड) सापेक्ष लवचिक
- iv) मत्केदारीयुक्त स्पर्धेअंतर्गत विक्री खर्च पेढीला मदत करतो _____ .
 अ) उत्पादनासाठी मागणी वाढविण्यासाठी .
 ब) बाजाराचा विस्तार करण्यासाठी
 क) उत्पादनविषयी जाणीव निर्माण करण्यासाठी
 ड) वरीलपैकी सर्व
- v) खालीलपैकी कोणते घटक अल्पाधिकार वर्तवणूकीची पद्धत नाही?
 अ) किंमत युद्ध ब) बिगर किंमत स्पर्धा
 क) किंमत नेतृत्व ड) किंमत नियंत्रण
- vi) अल्पधिकार बाजारातील पेढ्यांच्या मागणी वक्र आहे _____ .
 आ) क्षितिज समांतर ब) सरळ उभा
 क) अनिश्चित ड) तुटक
- vii) खालीलपैकी कोणते किंमत धोरणाचे उद्दिष्ट नाही आहे ?
 अ) टिकून राहणे ब) नफा
 क) बाजार हिस्सा ड) कोणतेही नाही

- viii) मूल्य विभेद सर्वसाधारणपणे _____ अंतर्गत अवलंबिला जातो .
 अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मत्केदारी
 क) मत्केदारी युक्त ड) अल्पाधिकार
- ix) खालीलपैकी कोणता घटक मूल्य निर्धारक आहे ?
 अ) बाजार रचना ब) पेढीची उद्दिष्ट्ये
 क) शासकिय धोरणे ड) वरीलपैकी सर्व
- x) एक प्रकल्प _____ मध्ये गुंतवणूक दर्शवितो .
 अ) नवीन उद्योगात ब) अस्तित्वात असलेल्या बाजाराचा विस्तार
 क) वरीलपैकी दोन्ही ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- xi) भांडवली अंदाजपत्रक _____ शी संबंधित आहे .
 अ) उत्पादनाची किंमती ब) निधी /कर्ज घेणे
 क) दीर्घकालीन गुंतवणूक ड) अल्पकालीन गुंतवणूक
- xii) एखादा प्रकल्प साधारणपणे स्वीकारला जातो जर वटवणूकीचे वर्तमान मूल्य _____ असेल.
 अ) गुंतवणूकीपेक्षा अधिक ब) गुंतवणुकी पेक्षा कमी
 क) गुंतवणूकीच्या समान ड) शून्याच्या समान

प्र.१ ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा .(कोणतेही दहा)

- बाजार म्हणजे असा भौगालिक भाग जेथे खरेदीदार व विक्रेते एकत्र येतात .
- पूर्ण स्पर्धेअंतर्गत सरासरी प्राप्ती सीमांत प्राप्तीच्या समान असते
- मत्केदारीमध्ये उद्योग आणि पेढी एकच असतात .
- मत्केदारीयुक्त स्पर्धाअंतर्गत पेढी पर्याप्त उत्पादनापेक्षा कमी उत्पादन उत्पादित करते .
- संगनमत गट (Cartel) अल्पाधिकार पेढ्यांमधील गळे कापू स्पर्धा टाळण्यासाठी मदत करतो .
- अल्पधिकार बाजाराला किंमत लवचिकता अनुभवायला येते.
- पूर्ण खर्च किंमत वाजवी नफा निश्चित करतो.
- मूल्य विभेदाचा अवलंब पूर्ण स्पर्धेमध्ये केला जातो.
- पूरकता हा वस्तूच्या अंतर्गत संबंधचा प्रकार आहे .
- गुंतवणूक निर्णयांचे फक्त अल्पकालीन परिणाम असतात.
- भांडवल अंदाजपत्रक साधनांचा चांगला वापर निश्चित करते .
- परतावा कालावधी हा प्रारंभीची गुंतवणूक आणि वार्षिक रोखता प्रवाह यांचे गुणोत्तर आहे .

प्र.२ अ आणि ब किंवा क आणि ड प्रश्नांची उत्तरे लिहा .

- अ) पूर्ण स्पर्धा बाजाराच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा .
 ब) अल्पकाळातील मत्केदारीतील पेढीचा समतोल विषद करा .

किंवा

67531

Page 5 of 7

१०

०८

०७

- क) अल्पकाळातील विभिन्न खर्च स्थितीत पूर्ण स्पर्धेतील पेढीच्या समतोलावर चर्चा करा . ०८
 ड) मत्केदारी शक्तीच्या विविध स्रोतांचे वर्णन करा . ०७

प्र.३ अ आणि ब किंवा क आणि ड प्रश्नांची उत्तरे लिहा .

- अ) मत्केदारीयुक्त स्पर्धेची खालील वैशिष्ट्ये विषद करा . ०८
 i) उत्पादन भेद ii) पेढ्यांचा गट
 ब) अल्पाधिकाराचे "विकुंचित मागणी वक्र" प्रतिमानावर चर्चा करा . ०७
 किंवा
 क) "मत्केदारीयुक्त स्पर्धेतील पेढीचा दीर्घ कालावधीत वाजवी नफा कमविण्याकडे कल असतो" चर्चा करा . ०८
 ड) अल्पाधिकार बाजाराच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा . ०७

प्र.४ अ आणि ब किंवा क आणि ड प्रश्नांची उत्तरे लिहा .

- अ) i. पूर्ण खर्च किंमत थोडक्यात विषद करा . ०४
 ii. खालील माहितीचा उपयोग करून पूर्ण खर्च किंमतीचे मोजमाप करा . सरासरी स्थिर खर्च : ₹ ५००/-
 सरासरी बदलता खर्च : ₹ १००/- अपेक्षित नफा पातळी : १२/-
 ब) मूल्य भेदासहित आकृतीच्या साहाय्याने मत्केदारी समतोल विषद करा . ०७
 किंवा
 क) बहिर्गत बाजारशिवाय हस्तांतरणीय किंमत उदाहरणासहित विषद करा . ०८
 ड) बहुवस्तू किंमतीवर चर्चा करा . ०७

प्र.५ अ आणि ब किंवा क आणि ड प्रश्नांची उत्तरे लिहा .

- अ) भांडवली अंदाजपत्रकाचे महत्व विषद करा . ०८
 ब) एका उद्योग पेढीला पाच पर्यायी प्रकल्पांमधून एका प्रकल्पाची निवड करायची आहे . सर्व प्रकल्पाचा खर्च
 ₹.५,००,०००/- हा समान असेल . अपेक्षित सरासरी वार्षिक परताव्याचा दर हा पुढील प्रमाणे आहे . ०७

प्रकल्प	I	II	III	IV	V
सरासरी वार्षिक परतावा(रु)	१,००,०००	२,००,०००	१२५,०००	१७५,०००	१५०,०००

परतावा कालावधी निकषाचा उपयोग करून सर्वाधिक योग्य प्रकल्पाची निवड करा तुमच्या उत्तरला न्याय द्या .

किंवा

- क) एका प्रमंडळाला (company) नविन प्रकल्पामध्ये ₹. १०,०००,०००/- गुंतवणूक करायची आहे . पाच वर्षांच्या
 कालावधीसाठी प्रकल्पाचा वार्षिक अपेक्षित परतावा ₹. २,५०,०००/- आहे .
 i. वटविलेले वर्तमान मूल्याचे (वटवणूकीचा दर १०%) मोजमाप करा . ०५
 ii. निव्वळ वर्तमान मूल्य शोध . ०१
 iii. प्रकल्पाच्या नफ्यावर मत व्यक्त करा . ०२
 ड) गुंतवणूक मूल्यमापनाचा अंतर्गत परतावा दर निकष विषद करा . ०७

प्र.६ खालीलपैकी वर टिप्पणी करा .

- अ) “अल्पकाळात एखादी पेढीला तोटा होऊ शकतो तरी ती पेढी उद्योगामध्ये टिकून राहते.”
ब) “अपूर्ण स्पर्धे अंतर्गत विक्री खर्च हा एक आवश्यक पण नुकसानकारक घटक आहे”.

किंवा

टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

- i. बाजार रचना
- ii. बिगर किंमत स्पर्धा
- iii. अतिरिक्त क्षमता
- iv. अवपूँजन
- v. सीमांत खर्च किंमत
- vi. भांडवल अंदाजपत्रकातील पायन्या